Hví leita eftir møguleikum í Japan og Kina, tá ið teir finnast á heimatúni?

Á landsfundi Sambandsflokksins tosaði Trygvi F. Guttesen um EF málið, og har segði hann m.a.:

Ynskja føroyingar at hava ávirkan og vera við til at mynda framtíðar Europa? Ella vilja vit heldur framhaldandi vera áskoðarar til tað karmasmið, sum undir øllum umstøðum kemur at ávirka okkara framtíðar tilveru?

Í 1973 var full semja millum allar flokkar um, at vit skuldu verða uttan fyri EF; men nú er íkomin ávísur ivi, hetta hóast tey flestu enn síggja tað nýggja Europa sum hitt stóra trøllið.

Ivin kemur fram tí avtalan frá 1973 er uppsøgd, og tískil neyðugt at samráðast av nýggjum. Táverandi niðurstøða má endurskoðast.

Eg eri ímillum tey, sum eru glað fyri nýggja EF kjakið og eri eisini teirra millum, sum meta tað vera skilagott, at Føroyar gerast limur í EF.

Støðan í dag er ikki tann sama sum í 1973, EF er nógv broytt og broytist framhaldandi fyri hvønn dag rætta vegin. EF í 90unum verður ikki tað sama sum vit kenna frá 80unum:

- Innari marknaðurin verður skipaður innan fá ár.
- Tann sonevnda Sosiala dimensiónin verður skipað, sum skal tryggja eina rættvísa fordeiling millum arbeiðsgevara og arbeiðstakara.
- Vit fáa eina økonomiska og monetera unión, sum betur kemur at tryggja og samskipa fíggjarpolitikkin í limalondunum, og av hesum kemur so ein europeisk bankaskipan, sum fyri heildina verður einfaldari og ódýrari.

Eingin hvørki innanfyri ella uttanfyri, er í iva um, at EF verður dynamoin í menningini av framtíðar Europa.

Sum limur í EF kunnu vit gera brúk av teimum lánimøguleikum, sum eru í tí europeiska íleggingarbankanum til íløgur innan ídnað.

Í sosialfondinum vera møguleikar fyri at fáa serligar skipanir fyri arbeiðsleys.

Og soleiðis sum Føroyar liggja fyri kunnu vit fáa serskipan við stuðli til útbyggjan av okkara samfelagi - her er rímiligt at samanbera okkum við oyggjabólkin Azorurnar, sum hava fingið stuðul til m.a. samferðsluútbygging, floghavn v.m.

EF hevur sagt hvat tað ætlar og hevur í verki víst, at tað ber til, og júst tí eru tað nú so nógv, sum hava broytt støðu og ynskja at gerast limir í hesum demokratiska heimsparti.

Verða vit uttanfyri, kemur øll okkara framtíð framhaldandi at hanga í einum streingi, í einari vinnugrein - í fiskiskapi.

Hví eru vit so varin ella næstan stúrin fyri at hugsa um annað enn fisk? Nær kemur tann stundin har vit tora at siga, at tá ið onnur kunna, kunna vit eisini?

Nú vil onkur siga at vit so heilt verða køvd í hesum stóra felagsskapi, og við tí upplýsing, sum higartil hevur verið um EF, skilir tú slíkan ótta. Men her er sera umráðandi at vísa á, at vit ikki geva okkara núverandi suverenitet til fremmanda fólk langt burturi frá Føroyum.

Okkara løgting verður **ikki** eitt amtsráð hjá Europaparlamentinum.

Tað sum veruliga hendir, um vit gerast limir, er at vit, saman við øðrum EF limum, skulu hava í hondum okkara núverandi suverenitet. Gamaní, vit geva øðrum ávirkan hjá okkum, men vit fáa eisini stóra ávirkan hjá hinum. Vit fáa ávirkan í hesum mikla sambandsríki, sum kemur at fevna um umleið 400 milliónir íbúgvar, sum allir hava javnbjóðis rættindi, eitt ríki sum verður **dynamiskt, friðarligt** og **varandi**.

Triggir rættir sambandsmenn lyddu á, meðan røður vórðu hildnar á landsfundi Sambandfloksins á Tvøroyri herfyri. Frá vinstru: Suni Jacobsen, Sørvágur, Poul Kjartan Bærentsen, Stykkið, og Kaj Meyer, Tvøroyri. *Mynd: Arne Johansen.*

Vit fáa, við limaskapi lykilin til ta hurðina, sum letur upp fyri óteljandi møguleikum.

Eg skilji væl hví Sambandsflokkurin hevur verið varin, nú samráðingar við EF hava verið. Men nú stendur í botni, og eftir eru tær politisku royndirnar, og tí meti eg, at stundin er komin, har Sambandsflokkurin greitt tekur støðu fyri limaskapi.

At Tjóðveldisflokkurin er ímóti, kann valla undra nakran, tí sum Poul Nybo so beinrakið sigur í blaðnum »Okkara millum« - »Hann, ið alist við øsku inni, lítið í leikum dugir«, og bert Tjóðveldisflokkurin hevur ikki **enn** ásannað, at eingin í dag kann ráða einsamallur. Teir halda fast við ábyrgdarpolitikkin, hóast hesin er besta føðin hjá demagogum og tískil til lítla nyttu hjá fólkinum.

Fólkafloksins støðu kenna vit best frá sjónvarpinum, hon er ullint og minnir okkum nógv um floksins støðu til Nato á sinni - fyrst hart ímóti og síðan heitastu talsmenn fyri.

Vit hoyrdu, at Fólkaflokkurin vil ikki gerast limur í EF, men segði samstundis avgjørdur, at Føroyar kortini verða limur um 5-10 ár.

Tað verður tá ein eyðmýkjandi støða, um vit av berari neyð seinni skulu koma krúpandi og biðja EF um innivist. Tá verða tað í hvussu er ikki vit, sum seta treytirnar.

Tjóðveldisflokkurin, Fólkaflokkurin og ein partur av Javnaðarflokkinum hava eina herviliga sjúku, sum vit best kunnu kalla yvirnationalismu, eitt fyribrigdi, sum eisini er vælkent í Noreg og Íslandi. Albert Einstein rópti hetta fyri meslingar mannaættarinnar. Tey sjúku bera ótta fyri, at vit við limaskapi ikki fáa loyvi at vera rótføroyskir og ganga við húðaskóm og í koti.

EF kjakið í Føroyum er sum eitt afturljóð frá tí tú hoyrdi í Danmark, tá ið teir skuldu taka støðu til limaskap, og skilið var tað sama í Beneluxlondunum. Tey sum vóru ímóti bóru ótta fyri sínari mentan, máli, ja fyri øllum tjóðskapareyðkennum, sum savna fólkið; men júst hesi fýra limalondini kunnu í dag ásanna, at tað øvuta hendi, tjóðskaparkenslan er ment, og kann hon tað hjá teimum, ið hava landfast, kann hon tað enn betur hjá okkum, sum liggja so fjarskotin.

Vit skulu sjálvsagt ikki undirmeta allar ávaringar um limaskap, men sjálvur havi eg savnað veruligar grundgevingar. Ofta hoyra vit tosið um stóra fólkaflyting landanna millum, men enn er hon ikki byrjað, og ikki eiga vit at bera ótta fyri fólkainnflytan úr EF til Føroyar, tí fyri slíkum eru so nógvar eyðsýntar og varandi forðingar so sum síðaarvur, málið, vantandi kunnleiki til føroyska mentan, veðurlagið, og so sambandið til heimlandið, sum altíð er sera dragandi.

Trygve Guttesen, limur í landsnevnd Sambandsfloksins, á røðarapallinum. *Mynd: Arne Johansen.*

Í EF málinum kemur fram tann veruligi munurin ímillum Sambandsflokkin og allar hinar, tí tað sum EF londini gera og ynskja at útbyggja, er ikki so ólíkt tí sambandsríki, sum føroyingar og danir gjørdu í 1948.

Tá byrjaði tann veruliga menningin í Føroyum, júst á sama hátt sum hon nú ger tað í EF.

Sambandspolitikkur og EF politikkur eru soleiðis í góðum samsvari hvørt við annað, og tí skal eg her mæla til, at Sambandsflokkurin beinan vegin fer í gongd við eitt sakligt upplýsingararbeiði, sum vónandi endar við, at vit gerast limir.

Vit hava, sum vera man týðandi treytir, ið mega vera góðkendar áðrenn innliman, t.d. innan fiskiskap, hernaðarligar skyldur, og ikki minst innan ríkisfelagsskaps spurningar, men møguleikarnir fyri at fáa okkara treytir viðurkendar eru munin størri í dag, enn teir verða um 5-10 ár.

Oljuprísir og oljuavgjald hjá vinnuni í Føroyum

Ein av høvuðsinntøkukeldunum hjá tí almenna er tollur og avgjald á vørur. Fyri ikki at avskepla kappingarførið hjá vinnuni, hava stjórnirnar í ymsu londunum rundan um okkum lagt sær nær, ikki at leggja toll og avgjøld á vørur til vinnulig endamál.

Í Føroyum sær út til at vera øðrvísi, tí her gera politikkararnir beint mótsett. Í okt. 1986 varð ein lóg lýst um serligt gjald á brenniolju v.m. Eitt gjald uppá 50-70 oyru/kg varð lagt á tær ymsu oljuvørurnar, skip og flogfør kortini undantikin. Lógin er soleiðis skrivað, at øll oljan til vinnulívið á landi kemur undir hetta avgjald.

Tær inntøkur, sum landskassin fær av hesum gjaldi, fara í ein serstakan oljugrunn, hvørs endamál er at veita almennum stovnum og grunnum lán, fyri, sum sagt verður, at mótvirka lántøku uttanlands.

Oljunýtsla í Føroyum í 1989

Brúkarar:	Tons:	í %:	*)Partur hjá ídnaðinum:
Fiskavirkir	8600	3.5	100.0
Flakavirkir	2500	1.0	100.0
Annar ídnaður	2400	1.0	100.0
Akfør	24500	10.0	33.0
Onnur skip	24500	10.0	50.0
Fiskiskip	87000	35.4	100.0
SEV	34500	14.0	40.0
Handlar v.m.	2500	1.0	0.0
Privatir brúkarar	49000	19.9	0.0
Almennir stovnar	10500	4.3	0.0
Samlað nýtsla:	246000	100.0	

*) Mett tøl.

Talva 1

Samlaða nýtslan av oljuvørum í Føroyum í 89 var umleið 246.000 tons, og í talvu 1 sæst býtið millum teir ymsu brúkararnar, og ein meting av, hvønn part, vinnulívið eigur í einstøku nýtsluni. Teir størstu brúkararnir eru sjálvsagt skipini, og so privatu brúkararnir til upphiting av sethúsum v.m. Vinnulívið brúkar eisini rættiliga stórar nøgdir av olju, bæði beinleiðis og óbeinleiðis, og í talvu 2 síggjast fíggjarligu avleiðingarnar av oljugjaldinum fyri vinnulívið. Útrokningarnar vísa, at av samlaða oljuavgjaldinum, goldið verður inn í Orkugrunnin, eigur vinnulívið umleið 22% av hesum gjaldi.

Nýtsla av oljuproduktum í Føroyum í 89

Oljugjald kr/kg	0.70	0.50	0.70	0.70			
Brúkarar:	Gassolja:	Tungolja	Benzin:	Annað:	Tls:	Mill.kr. Avgjald tls *)	Mill. kr. Avgjald ídnaður*)
Fiskavirkir	2000	6500	0	100	8600	4.7	4.7
Flakavirkir	2500	0	0	0	2500	1.8	1.8
Annar ídnaður	2400	0	0	0	2400	1.7	1.7
Akfør	9500	0	15000	0	24500	17.2	5.7
Onnur skip	24500	0	0	0	24500	0.0	0.0
Fiskiskip	84000	2000	0	1000	87000	0.0	0.0
SEV	6400	27600	0	500	34500	18.6	5.6
Handlar v.m.	2500	0	0	0	2500	1.8	0.0
Privatir brúkarar	49000	0	0	0	49000	34.3	0.0
Almennir stovnar	10500	0	0	0	10500	7.4	0.0
Tilsamans	193300	36100	15000	1600	246000	87.3	19.4

Partur hjá ídnaðinum í %: 22.2 % ella 19.4 mill. kr

*)Útroknað tøl

Talva 2

Í lógini um oljuavgjald verður sagt, at fer oljuprísurin uppum eitt ávíst krónutal pr. litur, minkar oljuavgjaldið tilsvarandi, og í talvu 3 síggjast tær veruligu inngjaldingarnar í Oljugrunnin frá 1986 til 1990. Rokna vit við, at parturin hjá vinnulívinum er støðugur og umleið 22 procent, sæst, at vinnulívið hesi árini hevur goldið ímeðal 20 mill. kr. í oljuavgjaldi um árið, ella 80 mill. kr. hesi 5 árini.

Inngoldið í Oljugrunnin:

Inngoldið:	1986	1987	1988	1989	1990	Tils.:
Mill. kr	3.5	93.3	108.3	77.9	79.5	362.5
Ídnaðarpartur %	22.2	22.2	22.2	22.2	22.2	
Ídnaðarpartur mill. kr	0.8	20.7	24.1	17.3	17.7	80.5

Talva 3

Hvat verða pengarnir brúktir til

Útlán úr oljugrunninum frá 86-90:

Ídnaðargrunnurin	20 mill.
Menningargrunnurin	20 mill.
Húsalánsgrunnurin	70 mill.
Hitafelagið	35 mill.
Eftir á ymiskum kontoum	237 mill.

Tað sæst, at 70 mill. kr. eru farnar til at fíggja sethús, og heilar 35 mill. kr. til Hitafelagið á Sandvíkahjalla. Eftir á ymiskum kontoum í m.a. peningastovnunum skuldu so staðið 237 mill.

Vit vita, at politikkarar okkara ikki hava stórvegis respekt fyri pengum, og fyri teimum ljóða 20 mill. kr. ikki av nógvum. Men fyri partar av vinnulívinum er hetta ein stórur kleppur at hava at dragast við, umframt aðrar kleppar, sum til saman oyðileggja kappingarførið hjá vinnuni. Vit mugu gera okkum greitt, at kundarnir hjá vinnulívinum, hvørki her heima ella í útlondunum, eru áhugaðir í at gjalda nakra eykarokning. Vinnan aðrastaðni sleppur frá hesi rokningini, og kann tí levera vørurnar tað bíligari. Vinnan her heima kann so velja ímillum at liva við einum minni vinningi, færri íløgum og minni menning av vørunum, og soleiðis spakuliga geva upp andan, ella fara við rokningini til t.d. fiskimannin, sum leverar rávøruna til ein stóran part av vinnuni. Hann verður so noyddur at liva við einum prísi, sum tí er óneyðuga lágur. Og so kann ein spyrja, um tað er rímiligt, at fiskimaðurin beinleiðis skal vera við til at fíggja sethúsabygging í Føroyum, og gjalda part av hitarokningini fyri villakvarterir í Havnini.

Meðan stjórnirnar í grannalondum okkara og vinnulívið har brynja seg út til at standa seg í øktu kappingini, er tað ótrúligt, at føroyskir politikkarar so mikið sum droyma um at seta eina slíka lóg í gildi, sum á ein óneyðugan hátt er við til at máa grundarlagið undan vinnuni, og næstan líka ótrúligt er tað, at tær samgongur, sum verið hava eftir táverandi samgongu í 86, ikki enn hava megnað at broyta hesa lóg.

Henda samgongan hevur nevnt orkuprísir í samgonguskjalinum, og at vinnan ikki skal gjalda hægri orkuprísir enn galdandi eru aðrastaðni. Vónandi skilja hesir, at lógin um serligt oljuavgjald er ein misskiljing, og at hon eigur at broytast beinanvegin. Eisini eiga teir at bera so í bandi, at vinnan fær endurgoldið tað, hon hevur goldið inn í Orkugrunnin hesi árini, og at restin av pengunum ikki verða brúktir til at byggja fleiri dýrar, óproduktivar almennar bygningar fyri, men heldur brúktir á ein slíkan hátt, at tað vit liva av, nevniliga tann framhaldandi vinnan, økist og mennist og verður kappingarfør, eisini í framtíðini.

Ídnaðarfelagið.

Keldur: Orkuráðið
Hagdeildin
Gjaldstova